

I.- L'HOME SENSE CAP

per

ANDRÉ SUARÈS

I

—No deixeu la meua companyia aquesta nit, digué als seus bretons; no em trobo bé del tot... Entreu, deixeu les gorres... Em contareu històries.

Els mariners l'interrogaren per la seva salut amb aquella polida atenció i franca diferència que els és pròpia.

Què tenia? Estava malalt? Hom podia cridar el metge: justament en Guillem anava a ciutat l'endemà.

Va tranquil·litzar-los:

—No. No cregueu pas que estic malalt. Es qüestió de les meves idees tristotes, i prefereixo no romandre sol aquesta nit, car tampoc dormiria.

Tots s'asseguraren a la vora del foc, i féu servir-los tè calent i rom. No eren grans bevedors, però tots trincaren amb plaer si bé només abocàren una sola vegada la botella. Quan tingueren tabac, atapeïren llurs pipes, i satisfets, aquells aspres homes, sospiraren de goig. Estaven contents, però no ho digueren.

—Em jugaria qualsevulla cosa, senyor Andreu, feu el vell Crozon, que voleu fer-me parlar dels espectres...

—Bona nit per ells, digué Yawen, aclucant els ulls amb el seu peculiar arronçament dels muscles de la cara. Tot és negre com dintre d'un forn, i justament encara estem en la setmana dels morts...

Tots es queixaren una mica del temps: tan mateix plovia massa i el vent no mancava des de feia qui sap els dies. Avui però, havia afluat una mica després del xàfec del captard. Ara la calma de la nit era sinistre. Immenses nuvolades cobrien el cel i res les separava de la terra negra sobre la qual pesaven com una

tapadora sobre l'olla. Gens de boira, però: i el crit de la sirena de Penmarc'h, no s'oïa pas.

—Guillem, vós que no sou temorenc de res, digué el jove, voleu romandre davant la porta? En nits semblants no puc veure una porta sense paltra. Oberta o tancada, fa por... I encara és pitjor si hi estic d'esquenes: l'angoixa em turmenta.

—I per què?

—Tothora em sembla que s'ha d'obrir i que a la llinda haig de veure una aparició. Crozon rigué lleument.

—Prou que ho havia dit. Volieu parlar dels espectres... Però si no hi creieu, senyor. Si us mofeu de mi quan jo...

—No tant. No és que em mofi de vós. Es que pot ser no crec en els espectres; però crec en les fantasmes...

—Ah!

—Sí: sé que n'hi ha...

En Crozon no feia cap diferència entre els espectres i les fantasmes; els altres tampoc.

—Tot és u, digué en Guillem, qui encara no havia dit res.

—Teniu raó; després de tot... féu el jove.

Es dibuixà un lleu somriure dins l'espera barba d'En Guillem i els seus ulls llançaren un esguard maligne: és burleta i creu sempre que hom vol riure.

—Ba! digué. Com us divertiui!

—No: tot és possible. I què se m'n dona que les aparicions surtin de terra o de ma testa, si les veig?

Cap d'ells replicà res, no sabent pas què havia volgut dir amb allò. Crozon tot arranjant el gressol de la pipa, escoltava immòbil amb posat toçut i les cames allargassades. Esperava que se l'interrogués i semblava respondre per

endevant: "Digueu el que volgueu, jo sé el que sé, i no em girareu pas els pensaments."

—Digueu-me, Crozon, n'heu vist d'espectres?

Brandà la testa:

—No; pas jo, senyor Andreu.

I xuclant una pipada, digué:

—Però molts d'altres n'han vist, diantre, i no han pas mentit.

—Conteu-me el què us digueren.

—Ja sabeu totes les meves històries, us n'he contades més de vint...

I no en sabeu encara una que ignoro?

—Hum... Fet i fet, em sembla que... Però...

Només de suposar que no seria cregut, hauria preferit callar. Passà sa llarga mà cuirosa pels espesos cabells grisos, de rulls embullats, i començà amb un tò fosc que va animar-se ben tost en el curs de la narració.

II

Heus aquí, doncs, el que succeí a l'enginyer Pénerff, constructor de ponts. Això no és pas d'avui ni d'ahir. El recordeu, Guillem? Fa setze anys, dos dies abans de Santa Anna, el senyor Pénerff va venir-me a veure, restant amb mi tot el dia i sopant a casa. Erem a la plena de l'istiu, diantre, i tanmateix no ens podiem pas queixar del temps. Després de sopar estavem parlant talment com aquesta nit, i el senyor Pénerff em digué que no creia en els espectres. Jo li feia conèixer, com he fet amb vós, senyor Andreu, el que jo sabia; però, ca! No ens aveniem i es mofava de mi... Bé... Tant parlàrem, ell que no, jo que sí, que s'havia fet molt tard. Mitjanit no era gens lluny. Estava ben cregut que dormiria a casa i fins li havien preparat un llit. Però no el creia quan va dir-me:

—Crozon, bona nit! Dormiu bé. Me'n vaig a Kemper.

I tot dient agafa el seu barret.

—I ca!; no fareu pas semblant cosa, vaig dir-li.

—I per què no? digué. La nit és admirable: mir-u aquest clar de lluna... Oi més, fa tanta calor que no podria dormir encara. Més m'estimo, doncs, fer una caminada; i per altra

part és preciós que sigui a Kemper demà, a punta de dia, pels meus assumptes.

—Teniu raó, vaig dir-li; i bé prou que sé que per un home com vós no és pas res la caminada... Són, encara no, cinc hores de camí... Però, si em creguéssiu, no marxariu pas... No és prudent.

—La meua presència és indispensable allà baix, demà matí, a primera hora...

—Res no val més que la vida, senyor Pénerff.

—En fi què voleu dir? Quin perill correria?... Fa tanta claror com en ple jorn...

—Senyor Pénerff, creieu-ho o no ho creieu, fa algun temps que un espectre vigila la carretera: roman amagat dins les bardisses, al marge del camí. Ningú voldria exposar-se a que el seguis tot darrera, diantre!

Va posar-se a riure; va alçar les espatlles:

—Sóu boig, Crozon...

—Perdoneu; sou vós qui no sóu pas prudent...

—Els espectres no surten pas a la claror de la lluna.

—La lluna en té per ben poc; abans d'una hota serà ajocada.

En fi, malgrat tot el que vaig dir-li, marxà. L'espectre d'aquell temps, pel que es creu, era l'antic sacristà, un pillet, un lladre, que havia despullat l'església de La Forêt; o bé qualsevol altre fals cristià, ànima damnada, que no tindria repòs dins sa caixa...

—Un espectre és un home que està a l'infern, digué Yawen, picant l'ullet greument. En canvi les ànimes quan s'han cansat del paradís, retornen després de la mort.

—Ba! digué enèrgicament en Guillem, ja em direu què hi vindrien a fer?

—I vós, que hi feu aquí?

—Sí, què és el que venim a fer-hi?... Dieu-m'ho, si ho sabeu!... Bé Crozon, que succeí a l'enginyer?

—Encara no havia sortit del raval ja va sentir-se inquiet. Tot m'ho explicà després, diantre! Passada la creu, tingué la pensada de tombar la testa, i allí... què haurieu fet, eh?... va veure una ombra que s'amagava darrera la parat, com una rata. Moltes vegades es-

guardava darrera seu i l'ombra s'escapolia sempre.

L'home pensà que s'hauria errat, però després d'una hora de caminar es persuadí que era seguit: no hauria sabut dir el perquè, però n'estava ben segur tan mateix!... No gosava ni decantar la testa, de no mitjantzar la qual cosa, em digué, segurament hauria retornat sobre ses passes. Diantre si se'n repenia bé prou d'haver marxat! Corria, de la patra que el rosegava; i corria, corria... A mig camí sentí un buf a la espatlla i al clatell i tremolava de por. Trucà a la porta d'una masia, però què pot fer-se de bo quan un home porta al darrera un maleït espectre? Ningú va contestar-li. En fi, no cal pas que us digui mot per mot tot

el que sofrí aquella nit. Fèu el camí si fa no fa tan depressa com en carruatge. Quan arribà a les primeres cases de Loc Maria, va creure's salvat, i pensant lliurar-se de l'espectre decidí girar-se enrera i esguardar fitament. Doncs bé, caigué d'esquena com mort: s'havia trobat enfront de "l'home sense cap"—un home negre, gros, els braços allargats avant com per arrapar-vos i sense cap... Sí, sense cap. Diantrel

—També es diu que aquest espectre duia el seu cap a la mà.

—No. El senyor Pénérf va veure a l'Home Sense Cap, replicà Crozon amb irritació, i certament això prova que aquest espectre no era pas el sacristà de La Forêt... El senyor Pénérf n'estigué malalt.

Seguirà

Alfred GALLART (trad.)

2.- ABSÈNCIA PERDURABLE

A Millàs-Raurell

Tu no et recordaràs mai més de mi
perdent-te dins la boira en llunyania.
I jo podré sentir
al fons del temps, de cada nit i dia,
com un retruny somort del meu destí,
ta absència fent vibrar la vida mia.

I tornaran, dels dies que són morts,
les ombres macilents a prop ma taula
on oic l'alta paraula
de mi senyora eternitat: llavors,
tots els meus dols i tots els meus deports
a mitja veu repetiran llur faula.

I en tot, un deix de tu serà flotant
com un murmur opac de cada instant
del bategant silenci.
I dins l'abim de l'esperit, un cant
hi morirà sense finir. Comenci
l'enyor, del qual caldrà que jo em defensi.

Mateu JANÉS I DURAN

3.-

"El model" per Josep Mompou

4.- JOSEP MOMPOU Nat a Barcelona, l'any 1892

«El Mompou d'avui, és el mateix de sempre, és l'inquiet de sempre; però, l'obra actual és molt millor que l'anterior. Dintre el «fauvisme» és més alat, i en les teles com «Primavera», és aguantat amb una gran frescor. Això: frescor, és el que trobem en abundància en les teles de la darrera jornada».

(Rafael Benet, a «La Veu de Catalunya»)

«...les obres més significatives de la darrera producció d'aquest artista que amb la seva refinada penetració de la seva retina i amb la curiosa vibració de la seva sensibilitat porta a la nostra pintura local la nota més característica de modernitat».

(C. C. a «La Pùblicitat»)

«Personalíssim, aquest artista ens dóna en les seves obres, una sensació de fibra pictòrica extraordinària i de finíssima sensibilitat que s'ajuda per un esforç entusiasta i conscient».

(«Gasete de les Arts»)